

Εγκαίνια περιοδικής έκθεσης, *ΤΕΜΠΛΟΝ. Άγιες μορφές, αόρατες πύλες πίστης. 20ός και 21ος αιώνας*, Παρασκευή 27 Οκτωβρίου και ώρα 19.00 από την Α.Ε. τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Κύριο Προκόπιο Παυλόπουλο

Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, συνεχίζοντας την παράδοση των τελευταίων χρόνων, εμβαθύνοντας και επεκτείνοντας τις θεματικές της μόνιμης έκθεσης, οργανώνει περιοδικές εκθέσεις, με ιδιαίτερο κάθε φορά ενδιαφέρον τόσο για το ειδικό όσο και για το ευρύ κοινό, που σχετίζονται με τα εκθέματά του, τις εκφάνσεις του βυζαντινού και του μεταβυζαντινού πολιτισμού γενικότερα και του αντίκτυπού τους στη νεότερη και τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία. Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, στο πλαίσιο εκπλήρωσης των στόχων του, προβαίνει μεταξύ άλλων και στην ενθάρρυνση συνεργασιών και συνεργειών με πολιτιστικά και κοινωφελή ιδρύματα, συνδιοργανώνοντας δράσεις και συμβάλλοντας καθοριστικά, με την αποκτηθείσα επιστημονική, διαχειριστική και τεχνική γνώση και επάρκεια του ανθρώπινου δυναμικού του, στην άρτια οργάνωση και υλοποίησή τους. Μια τέτοια δράση είναι και η περιοδική έκθεση που έχουμε την τιμή να εγκαινιάζεται σήμερα από την Αυτού Εξοχότητα τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας κύριο Προκόπιο Παυλόπουλο με τίτλο «*ΤΕΜΠΛΟΝ. Άγιες μορφές, αόρατες πύλες πίστης, 20ός και 21ος αιώνας*». Η έκθεση περιλαμβάνει 97 εκθέματα που σχετίζονται άμεσα με το τέμπλο, όπως αυτό μετασηματίζεται στη νεότερη και στη σύγχρονη περίοδο με σαφείς αναφορές στην προγενέστερη βυζαντινή και μεταβυζαντινή παράδοση, και αποτελούν αναπόσπαστα μέρη του, ή σχέδια εργασίας για την κατασκευή του ή τις δημιουργίες που το κοσμούν, δημιουργίες καταξιωμένων Ελλήνων καλλιτεχνών, σε συνδυασμό με σειρά τεκμηρίων από τα προσωπικά τους αρχεία. Από τα έργα που εκτίθενται η πλειονότητα αυτών, 82 στον αριθμό, παρουσιάζονται για πρώτη φορά. Ο τρόπος με τον οποίο δομείται η έκθεση και το περιεχόμενό της προσφέρονται για εκπαιδευτικές δράσεις στοχεύοντας στη γνωριμία του λιγότερο μυημένου κοινού με το τέμπλο γενικότερα της νεοελληνικής ορθόδοξης τέχνης, τη λειτουργία, τη μορφή και τον συμβολισμό του. Στόχος μας είναι να κατανοήσει ο επισκέπτης τη σχέση της βυζαντινής ορθόδοξης τέχνης με τη νεώτερη και σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία μέσα από έργα που σχετίζονται με το τέμπλο και εντάσσονται σε αυτό κοσμώντας τη συγκεκριμένη συνθετότερη κατασκευή στο εσωτερικό του χριστιανικού ναού στην οποία συμπυκνώνονται οι περισσότεροι συμβολισμοί του ορθόδοξου δόγματος. Παράλληλα ο επισκέπτης θα αντιληφθεί τη μετάβαση από την αρχικά επικρατούσα ναζαρηνή δυτικότερη τεχνοτροπία και εικονογραφία, την ακαδημαϊκή τέχνη που είχε υιοθετηθεί ως επίσημη θρησκευτική τέχνη σχεδόν για έναν αιώνα στο νεοσύστατο νεοελληνικό κράτος και στο Άγιο Όρος από το β' τέταρτο του 19ου αι., προς τη νεοβυζαντινή, θα λέγαμε, τέχνη. Να αναγνωρίσει μέσα από τις δημιουργίες κορυφαίων ζωγράφων τη στροφή – επιστροφή στη βυζαντινή ορθόδοξη παράδοση και τέχνη ακόμη και στις λαϊκότερες εκφάνσεις της, η οποία συντελέστηκε στις αρχές του 20ου αι., ιδιαίτερα από την περίοδο του μεσοπολέμου και εξής, από τους καλλιτέχνες της γενιάς του '30 με κορυφαίο εκφραστή της των Φώτη Κόντογλου, οι οποίοι ασχολήθηκαν και με τη θρησκευτική ζωγραφική όσο και με την κατασκευή και διακόσμηση του τέμπλου. Στο γεγονός αυτό οδήγησαν οι ιδιαίτερες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που είχαν διαμορφωθεί,

ιδιαίτερα μετά τη μικρασιατική καταστροφή, θέτοντας το ζήτημα της αναζήτησης της εθνικής ταυτότητας και τη σύνδεσης του Νεοέλληνα αυτή τη φορά με την περισσότερο κοντινή του πολιτιστική κληρονομιά του Βυζαντίου. Τα έργα που προέκυψαν στη συνέχεια, έργα καταξιωμένων ζωγράφων του 20ου αι., όπως ο Φώτης Κόντογλου, ο Σπύρος Βασιλείου, ο Πολύκλειτος Ρέγκος, ο Νίκος Εγγονόπουλος, ο Ράλλης Κοψίδης κ. ά., αλλά και του παρόντος αιώνας, δείχνουν τη διαφορετική προσέγγιση και πρόσληψη της βυζαντινής τέχνης μεταπλασμένης στο προσωπικό καλλιτεχνικό ιδίωμα καθενός ξεχωριστά, με επιρροές κάποτε και από τα σύγχρονά τους καλλιτεχνικά ρεύματα ή και τις λαϊκότερες δημιουργίες. Με αφορμή την έκθεση σχεδιάστηκε και οργανώθηκε και ο συλλογικός τόμος που εκτίθεται σε ειδική βάση στο χώρο της, ο οποίος προσεγγίζει σφαιρικά το θέμα του τέμπλου, φιλοδοξώντας να αποτελέσει εγχειρίδιο για το ευρύτερο αλλά και για το ειδικό κοινό. Περιλαμβάνει κείμενα έγκριτων επιστημόνων, που πραγματεύονται γενικότερα ζητήματα σχετικά με το τέμπλο, από την εμφάνισή του, κατά τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους, έως τη νεότερη και τη σύγχρονη περίοδο, αλλά και ειδικότερα, για συγκεκριμένα τέμπλα ή ομάδες τέμπλων, τον σχεδιασμό, την κατασκευή και τις εργασίες συντήρησης και αποκατάστασής τους.

Κλείνοντας θα ήθελα να εκφράσω και από τη θέση αυτή τις θερμότερες ευχαριστίες μου και να συγχαρώ για την άψογη συνεργασία και το άρτιο αποτέλεσμα το Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη, τον Πρόεδρό του κ. Παναγιώτη Λασκαρίδη, τον Διευθυντή του κ. Κωνσταντίνο Μαζαράκη και τους συνεργάτες τους, τους συγγραφείς των κειμένων της έκδοσης, τους συντελεστές της έκθεσης, τους συνεργάτες μου στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, τους συνεργαζόμενους φορείς και τα φυσικά πρόσωπα για την παραχώρηση των έργων τους, τους επιμελητές και συγγραφείς των κειμένων της έκδοσης και ιδιαίτερα τους κκ. Χρήστο Φ. Μαργαρίτη και Αλέξανδρο Γερ. Μακρή, εμπνευστές και συνδιοργανωτές του όλου εγχειρήματος.

Δρ Αγαθονίκη Δ. Τσιλιπάκου, Διευθύντρια Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού